

УДК 327.21

Ю. О. Седляр
доктор політичних наук,
професор кафедри політології,
міжнародних відносин та суспільних комунікацій
Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського

Н. В. Кравченко
магістр з політології
Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського

МІЖДЕРЖАВНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПІДХОДИ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ

Постановка проблеми. Своєчасність постановки проблеми криється у відсутності загальноприйнятого визначення поняття «міждержавне співробітництво», адже в міжнародно-політичній науці, що характеризується значною конкуренцією між різними теоретичними напрямками, кожна школа визначає співробітництво в контексті власного концепту розуміння природи речей; і по-друге, в значному випередженні практики над теорією. У цьому плані фахівці мають широку базу емпіричного матеріалу, що ускладнює процес її теоретичного осмислення і, таким чином, унеможливорює вироблення універсальної логічної структурно вибудованої теорії. Так, наприклад, одна модель міждержавного співробітництва може бути розроблена до відносин США-Німеччина, однак, вона виявляється неприйнятною для взаємин Німеччина-Польща, Україна-Китай тощо.

Аналіз досліджень і публікацій. Серед усього масиву літератури, що присвячена дослідженню даної проблеми, необхідно виділити роботи, насамперед, Богатурова А., Борка Ю., Буторіної О., Копійки В., Коппель О., Косолапова Н., Лебедевої М., Манжолі В., Перепелиці Г., Фельдмана Д., Хрустальова М., Циганкова П., Щамраєвої В. Водночас постійні зрушення в міжнародному середовищі як у кількісному, так і в якісному вимірах детермінують проведення подальших наукових пошуків щодо визначення місця та ролі держави на світовій арені, провокують розвідки в галузі оцінки ефективності міждержавного співробітництва для попередження та подолання актуальних міжнародних проблем.

Мета – дослідити міждержавне співробітництво, концептуальні засади дослідження та підходи до класифікації.

Виклад основного матеріалу. Отже, що являє собою міждержавне співробітництво? Відповідь, на нашу думку, передбачає: по-перше, з'ясування головних теоретичних підходів до розуміння природи співпраці між країнами; і, нарешті, по-друге, виокремлення основних типів міждержавного співробітництва.

Загалом, до визначення феномену міждержавного співробітництва існує багато підходів, різниця між якими залежить від поглядів представників окремих напрямів досліджень на природу міжнародних відносин.

Представники політичного реалізму розглядають міждержавне співробітництво як взаємодію на основі взаємного визнання суверенітету і невтручання сторін у справи одна одної. З точки зору політичного реалізму

найважливішим стимулом, що спонукає держави до співробітництва та партнерства, є анархічність міжнародного середовища.

Співробітництво держав організується там, де є конфлікт чи його загроза. Головною метою міждержавного співробітництва, на думку представників політичного реалізму, є безпека, а його вихідною та найпростішою формою є військовий (військово-політичний) союз (коаліція).

Г. Снайдер зазначає, що союз виступає інструментом зовнішньої політики держави, а міждержавне співробітництво, яке втілено в такому союзі, виступає атрибутом зовнішньої політики держави [1].

Співробітництво кожної держави з іншими підпорядковується, перш за все, конкретному завданню її політики, заради виконання якого держава потребує допомоги інших держав і тому готова піти на певні поступки партнерам по коаліції. На думку О. Холсті і Дж. Ліски, міждержавне співробітництво виражає співвідношення прагматичної оцінки власних сил та раціональної згоди добровільно обмежити себе у свободі зовнішньополітичного маневру [2].

На переконання А. Уолферса, що вивчав проблеми співробітництва, основний сенс співробітництва визначається як «необхідна умова успішного проведення політики балансу сил» [3].

Політичний ідеалізм виходить із природності і навіть невідворотності міждержавного співробітництва як форми співробітництва між людьми, що є атрибутом будь-якого суспільства.

На думку Х. Мілнер, міждержавне співробітництво передбачає не просто кооперативну поведінку міжнародних акторів, але й високий рівень готовності до добровільного обмеження суверенітету в галузях, де співробітництво розвивається. У процесі співробітництва держави «регулюють свою поведінку у відповідності до артикульованих або очікувань їх партнерів, за допомогою механізмів узгодження політик» [4].

За визначенням Р. Коехейна, міждержавне співробітництво – це ситуація, коли одні актори регулюють свою поведінку у відповідності з фактичними чи очікуваними прагненнями інших через процес взаємної координації політик [5].

Міждержавне співробітництво передбачає наявність спільних цілей, наявності присутку від співробітництва та його взаємний розподіл. Одна держава допомагає іншій і очікує у відповідь покращення власних позицій, що призводить до узгодження політик

держав. Таким чином, міждержавне співробітництво відрізняється від не-співробітництва, в умовах якого держава вдається до односторонніх дій, не враховуючи їх наслідків для інших держав [6].

Функціональна теорія розглядає міждержавне співробітництво як засіб подолання складних проблем сучасності, що виникли внаслідок технологічного, економічного та політичного розвитку і ускладнення світу. Британський дослідник Д. Мітрані вважав, що вирішенням подібних питань мають займатися не політики, а спеціалісти, що знають конкретну проблему, для якої є необхідним застосування міждержавного співробітництва. У такому випадку співробітництво встановлюється поза межами політичного процесу і виступає суто технічним питанням, яке не вимагає ані поступок суверенітетом, ані поступок в одних питаннях задля отримання кооперативного виграшу в інших. Співробітництво між державами, що базується на спільному пошуку вирішення конкретної проблеми, сприятиме розбудові тісних зв'язків між державами, ущільненню простору, в якому із часом природно виникатиме більш тісне міждержавне співробітництво [7].

Деяко по-іншому оцінюють поняття міждержавного співробітництва представники соціологічного підходу до аналізу міжнародних відносин. Представники конструктивістського напрямку стверджують, що міжнародна політика є результатом постійної взаємодії та взаємопроникнення міжнародних та національних норм або самообразів (ідентичностей) держав відносно їхньої ролі та статусу у світі. Тому світова політика являє собою реальність, яка є відкритою до змін, а держави є суб'єктами, відкритими до переформулювання своїх ідентичностей під впливом зовнішнього середовища [8].

Тому міждержавне співробітництво розглядається конструктивістами як результат однакового соціального впливу зовнішнього середовища і схожості національних ідентичностей, що поділяються державами.

Для конструктивістів поняття суверенітету є всього лише нормою, яка поширюється лише тому, що цьому сприяє певний тип міжнародної системи. Але таке поширення не є неминучим, оскільки й сам тип міжнародної системи не є раз і назавжди визначеним і може принципово змінитись, як це відбулось, наприклад, у результаті розпаду сформованої війною біполярної системи міжнародних відносин [9].

Таким чином, у конструктивістів міждержавне співробітництво досягається легше (хоча воно, очевидно, не таке довготривале), оскільки не обмежується навіть рамками державного суверенітету. Міждержавне співробітництво може просто стати результатом взаємоадаптації ідентичностей сторін, що домовляються.

Одним із різновидів міждержавного співробітництва виступає партнерство. Використовуючи метод аналогії, вітчизняний фахівець Е. Лисицин у своєму дослідженні відштовхується від поняття «партнер», що означає компаньон, співучасник [10]. Звідси «партнерство» (partnership) – це стан перебування в партнерах.

Аналіз поняття «partnership» дозволяє зробити висновок, що партнерство в цьому сенсі припускає: по-перше, співучасть у певній активності; по-друге, спільну єдину мету такої активності [11].

У британській енциклопедії зазначається: «Відносини між учасниками партнершип регулюються договором ...у разі відсутності спеціальної угоди кожний із учасників має право на ведення справ і представництво партнершип». Звертаючись до аналогії, тобто спираючись на своєрідний прецедент (бо партнершип – це правова форма, і термін precedentis у перекладі з латинської означає «попередній»), будемо стверджувати, що партнерство між державами в сенсі «partnership» – це спеціальна форма відносин, яка припускає співучасть держав, єдину мету їх діяльності та оформлюється спеціальною угодою. Тож «партнерство» може бути лише у взаємодії і взаємоспівучасті у важливих галузях і сферах, що мають спільний, але досить вузький (утилітарний) інтерес, наприклад, опанування космосу, екологія, видобуток природних ресурсів, боротьба з тероризмом тощо.

Як підсумовує Е. Лисицин, «партнерство» має характер взаємовигідного співробітництва. Воно не змінює установлений статусів і ролей їх учасників, але сприяє їх зміцненню [12].

Г. Перепелиця вважає, що відносини партнерства характеризуються відсутністю істотних суперечностей між державами та наявністю обопільної зацікавленості у взаємовигідній співпраці в різних галузях національної безпеки й оборони. Партнерство передбачає наявність спільної проблеми та спільного підходу до її розв'язання. Воно також зумовлює бачення спільних шляхів реалізації національних інтересів країн-партнерів та узгодженість позицій і дій щодо розв'язання певних спільних проблем. Водночас при відносинах партнерства країна залишає за собою право вести самостійну політику і мати самостійну позицію, яка може відрізнитись чи мати суттєві розбіжності з позицією її партнера. Відносини партнерства не передбачають створення спільних органів та жорсткої координації дій [13].

Іншим типом міждержавної співпраці може вважатися стратегічне партнерство. Стратегічне партнерство у відносинах між країнами є особливий тип взаємодії держав-партнерів із реалізації спільних стратегічних інтересів. При цьому стратегічні інтереси мають довготривалий характер і повинні збігатися хоча б в двох сферах, а іноді – переходити з однієї в іншу. Незважаючи на розбіжності підходів щодо визначення стратегічного партнерства, концептуально спільним при цьому є виокремлення таких його основних теоретичних складових частин, як: стратегічні інтереси (цілі), що присутні як найменше у двох сферах співробітництва; спільні підходи реалізації стратегічних цілей; взаємне визнання державами стратегічного рівня відносин.

Отже, основними параметрами побудови міждержавних відносин рівня стратегічного партнерства можна визначити такі:

1) обопільне визнання стратегічного характеру партнерства.

Воно може вимірюватися конкретними кількісними показниками (кількість взаємних згадувань держав як стратегічних партнерів у виступах та заявах вищих посадових осіб, кількість взаємних візитів вищих посадових осіб держав, кількість укладених двосторонніх угод).

Якісними показниками цього критерію виступає існування обопільного характеру їхньої співпраці, тоб-

то ситуації, коли сторони прагнуть не одностороннього досягнення цілей, а їхньої взаємної реалізації, і коли одна сторона, у випадку невідповідності власних цілей інтересам партнера, готова поступитись цими цілями заради збереження партнерства;

2) наявність спільних стратегічних інтересів і спільних підходів до їх реалізації у двох і більше сферах співробітництва між державами.

Відносини між державами, які є стратегічними партнерами, мають бути рівноправними. Не повинно існувати односторонньої залежності одного партнера від іншого.

Водночас допускається існування взаємозалежності між стратегічними партнерами. Це означає, що потенційна залежність партнера А від партнера Б в одній сфері має компенсуватися залежністю партнера Б від партнера А в іншій сфері, а співробітництво в інших сферах є рівноправним.

Саме тому реальне стратегічне партнерство повинно містити більше, ніж одну сферу співробітництва. Цими сферами можуть бути економічна (іноді як окремих вид в рамках цієї сфери виділяють енергетичну), політична, військова, гуманітарна, громадянська, екологічна тощо;

3) довготривалий характер партнерських взаємин, оскільки стратегічне партнерство встановлюється на тривалу перспективу. Із самої суті поняття «стратегія» випливає необхідність урахування довгострокових національних інтересів сторін. При цьому партнерство має розвиватися по висхідній з отриманням чітких кінцевих результатів. Однак стратегічне партнерство означає не лише отримання спільних вигод, а й готовність поділяти можливі ризики;

4) наявність механізмів реалізації стратегічного партнерства. Стратегічне партнерство розвивається активно за умови постійної взаємодії сторін у вирішенні питань, що становлять спільний інтерес.

Механізмами стратегічного партнерства можуть бути міждержавні комітети (комісії), очолювані лідерами держав або їх урядів. У складі міждержавних органів утворюються двосторонні експертні робочі групи (підкомісії) для підготовки рішень у найбільш важливих сферах відносин стратегічного партнерства;

5) правове закріплення змісту і механізмів стратегічного партнерства у двосторонніх документах. Стратегічні відносини можуть бути: декларованими (формальними), а можуть бути реальними – навіть якщо вони не декларовані. Від проголошення тим чи іншим лідером міждержавних взаємин стратегічними або навіть закріплення такого рівня відносин вони автоматично не стають такими насправді. Водночас створення правової бази відносин стратегічного партнерства, закріплення в ній узгоджених обома сторонами цілей, напрямів і механізмів співпраці сприяють кращому порозумінню сторін.

Наступним видом міждержавного співробітництва, що межує з відносинами партнерства і стратегічного партнерства, є союзницькі відносини.

Передумови для укладання союзницьких відносин починають оформлюватися лише в епоху переходу від феодалізму до капіталізму. Самий термін «союз» був уперше введений в науковий обіг наприкінці XVIII століття для позначення військово-політичного союзу, укладеного в 1792 році між Австрією та Пруссією для

стримування зростаючого впливу Французької революції [14]. У новітні часи з посиленням міждержавних зв'язків військово-політичні союзи, особливо внаслідок загострення боротьби за розподіл і перерозподіл сфер впливу, отримують нові імпульси у своєму розвитку. Відбувається зростання ролі коаліцій не лише як інструменту ведення війни, але і як фактора впливу на існуючий світовий порядок, що пов'язане з виникненням масштабних міжрегіональних союзів держав.

Для систематизації знання з процесів блокоформування оберемо методологічні орієнтири. На нашу думку, в даному контексті стає доцільним використання синергетичного методу, що був названий його творцями Іллею Пригожином та Ізабеллою Стенгерс «новим поглядом на світ» [15]. Світове співтовариство з позиції синергетики може бути представлене як нелінійна, відкрита, флуктуативна складноорганізована і самоутворююча система держав. Самоорганізація виражається в еволюції взаємин, у складних поєднаннях станів існування: від порядку до хаосу і назад. Характерні прояви хаосу у світовому співтоваристві в глобальних, міжрегіональних і локальних масштабах – це періоди військових сутичок, війн, криз. Така ситуація зазвичай виникає в екстремальні моменти, в періоди історії, коли на міжнародній арені активно діють всупереч один одному претенденти на світове панування і виникає гранична неупорядкованість, для якої притаманні значні відхилення від усталених міжнародних зв'язків і стосунків. Внаслідок досягнення хаотичними процесами критичної межі, виникають жорсткі конфронтації, які можуть мати непередбачуваний результат. А пік неупорядкованості загрожує існуванню всьому людству. У цей самий момент, згідно із синергетикою, відбувається пошук системою варіантів подальшого розвитку із новою структурою. Іншими словами, відбувається формування нового світопорядку.

Еволюція самоорганізуючої світової системи держав відбувається внаслідок змін у центрах сили, переміщення полюсів сили (що утворюють взаємопереходи до багатополлярності, біполлярності чи однополлярності) в різних коаліційних конфігураціях. При цьому кожна нова система є більш складною за структурою за попередню через розширення поля варіантів розвитку, оскільки кожна система є відкритою і здатна генерувати в собі зміни [16]. У даній конструкції важливим є пошук структур стійких і таких, що повторюються [17]. У таких зміщеннях центрів сили значну роль відіграють внутрішні процеси в державах у конкретний період укладання союзу.

Серед усього набору причин і передумов встановлення союзницьких взаємин чільне місце посідає ціннісний фактор. На нашу думку, він є утворюючою ланкою для світоглядних орієнтацій союзників, що може бути пов'язано з наявністю спільного історичного досвіду, особистими симпатіями еліт та народів союзників, психологічними і соціокультурними ознаками, що, вочевидь, формує площину спільної ідентичності. Цей фактор не є настільки важливим у структурі поняття «партнерство», що акцентує увагу на зацікавленості сторін у співробітництві на взаємовигідних умовах. Тобто в терміні «партнерство» превалює прагматизм.

У даному контексті необхідним стає аналіз самого механізму виникнення кожного конкретного союзу

із врахуванням специфіки типу і конфігурації союзництва.

Питання формування, виникнення і класифікації союзів в дослідницькому плані у вітчизняній науці про міжнародні відносини детально не розроблялися. Це пояснюється тим фактом, що за радянських часів у масовій і численній пропагандистській літературі сутність даної проблеми зводилася до характеристики соціально-класової природи союзницьких відносин та надмірної їх ідеологізації. Остання значно звужувала погляд на їх генезу, не дозволяла здійснити аналіз союзницьких зв'язків. Бачення союзництва було представлено в спрощеному варіанті шляхом його поділу на прогресивні і реакційні блоки.

Водночас дана проблематика широко досліджувалася зарубіжними фахівцями. У Вашингтоні була видана спеціальна анотована аналітична збірка матеріалів із питань військово-політичних союзів. Західні спеціалісти, такі як Г. Ліска [18], Р.Е. Осгуд [19], А. Коттрел та І. Догерті [20], розглядали аспекти союзницьких відносин у контексті становлення світового порядку і балансу сил. Аналізуючи історичні типи військово-політичних союзів, вони приходять до спільної думки, що союзницькі відносини характеризуються тісною взаємодією політичних структур і спрямовані на зміну статусів союзників, інших держав або розташування світових чи регіональних центрів сили.

Вивчаючи причини походження союзницьких відносин, до схожих висновків приходять і французький теоретик Е. Мюрез. Він стверджує: «Союзи або коаліції є наслідком ідеологічного суперництва двох держав, що панують на континенті та морі». Виходячи із цього, Е. Мюрез умовою для встановлення союзницьких чи коаліційних відносин називає схожість геополітичних доктрин чи ідеологічних цінностей [21].

Союзи, за визначенням дослідника Ч. Осгуда, являють собою латентне військово-співтовариство, засноване на спільному співробітництві проти «третьої сили», яка являє собою реальну або удавану загрозу для країн, що вступають до союзу [22]. Це означає, що із зникненням такої загрози союз, як форма співробітництва, найчастіше припиняє своє існування. Тобто дана форма співробітництва носить, як правило, тимчасовий та обмежений характер.

Спеціаліст із питань теорії союзницьких відносин К. Дж. Холсті в трактаті «Дипломатичні коаліції і військові союзи» основною умовою для встановлення союзницьких взаємин вважає збіг політичних цінностей, а іноді і цивілізаційну ідентичність [23]. Г. Моргентау вводить в обіг саме поняття «ідеологічний союз». На думку дослідника, в межах союзницьких відносин «ідеологічні інтереси превалюють над матеріальними» [24].

Водночас говорити про необхідність існування спільних ідеологем при визначенні союзницьких взаємин, на нашу думку, є не зовсім доцільно, оскільки історія надає факти про функціонування союзів держав із різними ідеологічними платформами. Яскравим прикладом цьому може слугувати об'єднання США, Великої Британії та СРСР в ході Другої світової війни для боротьби з нацистським режимом Німеччини.

Тож під час аналізу різноманітних типів і конфігурацій союзницьких відносин спільним для них всіх є

такі риси: союзники об'єднуються спільною кінцевою метою взаємодії (вони всі створювалися «заради» або «проти» кого/чого); союзництво має не такий тривалий характер існування (хоча остання теза є достатньо дискусійною; вочевидь, тут слід враховувати як специфіку внутрішніх процесів, так і особливості зовнішнього оточення союзників); передбачає однакове розуміння союзниками стратегічних інтересів (передусім, принципів побудови світового порядку). Саме союзництво детермінує послідовність і координацію дій на міжнародній арені, функціонує в однаковій ступені в усіх сферах життєдіяльності держави і спрямований на формування якісно інших ролей чи статусів учасників союзництва, чи його опонентів.

Висновки. Отже, чітке визначення поняття міждержавного співробітництва в міжнародно-політичній науці відсутнє. Це пояснюється відмінністю методології, що її застосовують представники різних теоретичних шкіл до визначення взаємодії між країнами. Якщо для політичних реалістів (як класичного, так і некласичного напрямів) міждержавне співробітництво виступає основою і гарантом міжнародної безпеки і стабільності, то для їх головних опонентів – лібералістів – співпраця між країнами є лише елементом глобального політико-економічного простору, що вибудовується останнім часом. Однак, попри диференціацію теоретичних підходів, переважна більшість дослідників погоджуються з тим, що міждержавне співробітництво є неконфліктним типом взаємодії країн, яке може реалізовуватись як в одній, так і декількох сферах життєдіяльності держави. Також загальноприйнятою може вважатися класифікація міждержавного співробітництва на партнерство, стратегічне партнерство, союзництво. У цьому плані слід відзначити, що останнім часом дедалі частіше проробляється концепт інтеграційних процесів як моделі співпраці між країнами переважно у межах неолібералізму та конструктивізму. До того ж, зустрічаються й спроби виокремлення інших критеріїв типологізації міждержавного співробітництва. У межах вітчизняної школи міжнародно-політичної науки відзначаються роботи В. Манжолі, Г. Перепелиці, які детально досліджують модель міждержавного асиметричного партнерства.

Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що кожен науковий напрям, котрий аналізує міждержавне співробітництво, надає дослідженням нових імпульсів, дозволяє відкрити принципово нові виміри об'єкту пізнання, тим самим збагачуючи методологічні надбання міжнародно-політичної науки.

Література

1. Snyder, Glenn H. Alliance Politics / Glenn H Snyder. – Ithaca : Cornell University Press, 1997. – P. 11.
2. Holsti Ole R Unity and disintegration in international alliances: comparative studies / Ole R Holsti. – New York: Wiley, 1973. – p. 110; Liska George Nations in Alliance; the Limits of Interdependence / George Liska. – Baltimore: Johns Hopkins Press, 1968. – P. 32.
3. Wolfers A. Discord and Collaboration. Essay of International Politics / A. Wolfers – Baltimore: Johns Hopkins Press, 1962. – P. 18.
4. Milner H. International Theories of Cooperation: Strengths and Weaknesses / H. Milner // World Politics. – 1992. – Vol. 44. – P. 467.

5. Ibid.
6. Ibid. – P. 468.
7. Mitrany D. Working Peace System. An Argument for the Functional Development of International Organization / D. Mitrany. Princeton: Princeton University Press, 1946. – P. 122–123.
8. Jeffrey Checkel. The constructivist turn in international relations theory / Checkel Jeffrey // World Politics. – 1998. – January. – Vol. 2. – P. 24–48.
9. Цыганков П. Теория международных отношений / П. Цыганков. – М.: Гардарики, 2002. – С. 453–454.
10. Лисицин Е. Стратегічне партнерство – поняття сучасне / Е. Лисицин // Вісн. – 1999. – № 2. – С. 32–33.
11. Там само. – С. 32.
12. Там само – С. 29–43.
13. Перепелиця Г. Як жити, відрізняючись, але в гармонії. Теоретичні аспекти міждержавних відносин / Г. Перепелиця // Політика і час. – 2002. – № 4. – С. 50–65.
14. Всеобщая история: справочник студента / С.В. Новиков, А.С. Манькин, О.В. Дмитриева. – М.: Изд-во «АСТ», 2000. – С. 335.
15. Пригожин И., Стенгерс И. Порядок из хаоса. Новый диалог человека с природой / И. Пригожин, И. Стенгерс. – М.: Изд-во УРСС, 2003. – 312 с.
16. Василькова В.В. Порядок и хаос в развитии социальных систем. Синергетика и теория социальной самоорганизации / В.В. Василькова. – СПб.: Лан, 1999. – С. 211
17. Там само. – С. 205
18. Liska George. Nations in Alliance; the Limits of Interdependence / George Liska. – Baltimore: Johns Hopkins Press, 1968. – 180 p.
19. Osgood R.E. Alliances and American foreign policy / R.E. Osgood. – London: Johns Hopkins Press, 1971. – P. 23
20. Cottroll A.J., Dougherty J.E. The politics of the Alliance / A.J. Cottroll, J.E. Dougherty. – London: Fr. A. Praeger Publisher, 1964. – P. 13–14.
21. Revue de Defence Nationale. – Paris: Juillet, 1967. – P. 1254–1255.
22. Цыганков П. Теория международных отношений / П. Цыганков. – М.: Гардарики, 2002. – С. 444–445.
23. Holsti K.J. International Politics: A Framework for Analysis / K.J. Holsti. – London: Englewood Cliffs, 1997. – 216 p.
24. Alliance in international politics. – Boston, 1970. – P. 83

Анотація

Седляр Ю. О., Кравченко Н. В. Міждержавне співробітництво: концептуальні засади дослідження та підходи до класифікації. – Стаття.

У статті всебічно проаналізовано концептуально-методологічні засади дослідження міждержавних відносин, з'ясовано теоретичні підходи класифікації міждержавних відносин. У дослідженні представлено моделі міждержавної взаємодії крізь призму класичних напрямів теорії міжнародних відносин як політичного реалізму, політичного ідеалізму та конструктивізму. Аналіз концепцій міждержавних відносин дозволив виділити партнерство, стратегічне партнерство, союзництво як основні типи взаємодії країн на міжнародній арені, виокремити ключові чинники, що визначають ефективність партнерства як інструмента просування національних інтересів держав. Стратегічне партнерство розглядається як модель міждержавних відносин, що реалізується державами на підставі збігу стратегічних інтересів принаймні у двох сферах

співпраці, котрі за певних обставин можуть переходити в інші напрями взаємодії. Підкреслюється, що, на відміну від союзництва, партнерство дозволяє державам-партнерам зберігати певну автономію в реалізації зовнішньої політики.

Ключові слова: міждержавні відносини, зовнішня політика, союзництво, партнерство, стратегічне партнерство, теорія міжнародних відносин.

Аннотация

Седляр Ю. А., Кравченко Н. В. Межгосударственное сотрудничество: концептуальные основы и подходы к классификации. – Статья.

В статье проведен всесторонний анализ концептуально-методологических основ исследования межгосударственных отношений, рассмотрены теоретические подходы к классификации межгосударственного взаимодействия. В исследовании представлены модели межгосударственного сотрудничества через призму классических направлений теории международных отношений как политического реализма, политического идеализма, конструктивизма. Анализ концепций межгосударственного сотрудничества позволил выделить партнерство, стратегическое партнерство, союзничество как основные типы взаимодействия стран на международной арене, очертить факторы, предопределяющие эффективность партнерства как инструмента продвижения национальных интересов государств. Стратегическое партнерство рассматривается как модель межгосударственных отношений, которые реализуются государствами на основе совпадения их стратегических интересов в двух сферах сотрудничества. Подчеркивается, что в отличие от союзничества, партнерство позволяет странам-партнерам сохранять определенную автономию в осуществлении внешней политики.

Ключевые слова: межгосударственные отношения, внешняя политика, союзничество, партнерство, стратегическое партнерство, теория международных отношений.

Summary

Sedliar Y. O., Kravchenko N. V. Interstates cooperation: conceptual background and the approaches to classification. – Article.

The article comprehensively investigates the conceptual background of the interstates relations, focuses on the theoretical approaches to classification of bilateral relationships. The study of the models of interstates relations is made through the prism of the classical schools within international relations theory as political realism, political idealism and constructivism. Analysis of the concepts of interstate relations allowed to identify partnership, strategic partnership and alliance as the three main types of bilateral relations on the world stage. It was found the key factors that influence the effectiveness of partnership as the type of interstates relations and the tool to ensure States national interests. The authors consider strategic partnership in interstates relationships as a specific type of interaction of partner states in realization of common strategic interests. These interests must be long-termed and should coincide at least in two spheres and in some cases transform from one into another. This type of relationships unlike the unionship gives a wide space for political maneuvers, does not foresee synchronization of actions in terms with strategic partners.

Key words: interstates relations, foreign policy, unionship, partnership, strategic partnership, international relations theory.